

# ***KASNI MODERNIZAM(1940-1980)***

Obilježja: obnova realističke proze, vraćanje velikim književnim temama(odnos pojedinca i društva, pojedinac u suvremenoj civilizaciji, smisao postojanja književnosti, smisao ljudske povijesti)  
Egzistencijalistički roman, antidrama, epski teatar

## **FILOZOFIJA EGZISTENCIJALIZMA:**

- Osnivač egzistencijalizma kao fil. Književnog pokreta->J.P. Sartre(Mucnina-najbolji e.r.)
- Filozofija prema kojoj ljudska egzistencija nije unaprijed određena nekom zadanom ljudske biti(esencijom), već je uvijek stvar slobodnog osobnog izvora i osobne odgovornosti
- nije unaprijed određeno što smo, već smo ono što od sebe sami učinimo
- Sartre, Camus, Heidegger*
- Čovjek najprije egzistira, iskrsava u svijetu i zatim definira sebe

### **• JEAN PAUL SARTRE**

- "Čovjek je osuđen da bude slobodan, jer kad je bačen u svijet, odgovoran je za sve što radi"
- "Postojim po onome što mislim"
- "Egzistencija(specifican način postojanja) prethodi esenciji(biti)"
- Nasa bit nije urođena, postojanjem određujemo/otkrivamo sebe
- Djela: romani:*Mucnina, Putovi slobode*  
zbirka novela: *Zid*  
dramska djela: *Muhe, Iza zatvorenih vrata, Prljave ruke, Vrag i dobar Bog, Zatocnici iz Altona*  
memoari: *Rijeci*

### **▪ MUCNINA**

- filozofski roman pisan u obliku dnevnika, roman-esej
- napomena izvodaca(zapisi Antonia Roquentina)->list bez nadnevka->Dnevnik
- Antoine je povjesničar, svijet mu je stran, besmislenost postojanja
- mucnina dolazi kada upoznamo smo baceni u svijet
- traži smisao postojanja-Sartre gleda u budućnost (osmišljavanje što ćemo postati)
- smisao postojanja u umjetnosti
- dubljeg smisla nema ili ga ne nalazimo sami osim postojanja
- u romanu se polazi od deskripcije(opisa stanja u kojem se nalazi junak romana), upoznajemo se s Antoineom svjesno u kojoj se prelamaju vanjski događaji
- filozofski roman jer se povezuje pripovijedanje i filozofski način razmišljanja tj. Iznosnje filozofskog sustava
- Sartre iznosi izlaganje samog misaonog nastajanja jedne filozofije

### **• ALBERT CAMUS**

- 2 ciklusa: -ciklus apsurda: Stranac, Mit o Sizifu, Kaligula  
-ciklus pobune: Kuga, Pobunjeni covjek, Opsadno stanje, Pravednici
- eseji: *Lice i nalicje, Pirovanje, Ljeto, Mit o sizifu, Pobunjeni covjek*
- romani: *Stranac, Kuga, Pad*
- Novele: *Progonstvo i kraljevstvo*
- Drame: *Nesporazum, Kaligula, Opsadno stanje, Pravednici*

## ■ STRANAC

- radnja u Alziru, smrt majke, Razmond, Mersault, Marija
- tema: prikaz zivota kao besmislenog i apsurdnog  
covjekova otudenost-covjek kao stranac u svijetu
- kompozicija: 2 djela(1. Mersaultov zivot(slobodan covjek), 2. zivot u zatvoru)
- lik: Mersault predstavlja otudenog covjeka-dozivljavajući zivot kao besmisleno postojanje kojim vlada slucaj, on je otuden od drustva, ravnodusan prema svim njegovim institucijama
- karakterizacija: citatelj ocekuje psiholosku karakterizaciju, ali ona izostaje
- tehnika redukcije:-svodi psihicki zivot na osjetilne dojmove(lik se kreće u sadasnjosti)
- roman lika; roman apsurda; in medias res
- "U nasem svijetu svaki covjek koji ne place na pogrebu svoje majke dovodi se u opasnost da bude osuden na smrt"
- fakultativno-kompozicijska razina:
  1. dio-zivot prije osude-realno
  2. dio osuda- iskrivljena percepcija, njegova rekonstrukcija, nemogucnost komunikacije
- sud-simbol drustvenog mehanizma, osuđuje Mersaulta, drustvana laz, sude mu ne zbog zlocina vec motiva, reagira sutnjom(M)
- Mersault- stranac: ravnodusan, pasivan, netipican, nezainteresiran, otuden
- zlocin-osjetilni poriv(svjetlost ga zaljepjuje), osuđuju ga jer nije imao motiv, 4 dodatna hica
- Zrtva okolnosti, osuden na ubojstvo bez motiva
- "Sudbina odabire covjeka,a ne covjek sudbinu"
- odnos covjekove slobode i istine-jedna od tema  
svecenik kao mrtvac- zivot poslije smrti  
svecenikovo i drustveno poimanje zivota i smrt  
svecenik zivotu daje smisao-pokajanje=mogucnost(drustvo isto)
- Mersault-zivot besmislen, samo ga treba prihvatiti, odbija pomoc svecenika  
osjeca prazninu i smrt(istina koja njega oslobada)  
pobjeduje svijest o zivotu apsurda-slobodniji
- Kada se Mersault pocne nadati -osjecaj izgubljenosti, mir tek u 1. prepostavci(egzistencija)
- tehnika redukcije-nema psiholoske karakterizacije, cjeli mu je zivot sveden na osjetilne podrazaje
- uloga osjetilnih podrazaja: mucnina, zega, motiv *sunca*
- motiv sunca-pogreb, tamnica, zlocin, prethodi vaznim promisljanjima
- vazna je sutnja-dio karakterizacije, ako je zivot apsurdan zasto bi govorio
- egzistencijalisticki roman-postojanje, mogucnost akcije u svijetu apsurda

## ■ MIT O SIZIFU

- uzaludnost posla-apsurd
- Sizif zadovoljan/sretan-svjestan uzaludnosti(prevladava apsurd)
- izvjesnost smrti-besmislenost zivota-apsurd(besmislenost zivota)

- Ernest Hemingway
  - zbirke: U našem vremenu, Muskarci bez žena, Pobjednik ne dobiva ništa
  - novele: Snjegovi Utimandžara, Kratki sretni život Francisa Mocombera
  - romani: Sunce izlazi, Zbogom oružje, Imati i nemati, Kome zvono zvoni
    - Starac i more
      - roman, objektivno pripovijedanje
      - tema: borba čovjeka i prirode(parabola o vječnoj borbi, ustrajnost)
      - lik: starac Santiago(tipičan Hem. Lik vječni borac)
      - pripovjedačka tehnika-tehnika struje svijesti
      - stilski obilježja:-"*tvrdokuhana proza*"-jednostavnost, suzdržan izraz, stil novinarske reportaze
      - realistički opisi načina života i ribarenja
      - "čovjek može biti poražen, ali ga se ne može u potpunosti pobijediti", uvijek ostaje um
- Mesa Selimović
  - Romani: Tvrdava, Dervis i smrt
    - Dervis i smrt
      - bavi se pitanjem egzistencije i čovjekova identiteta, u njemu se propituje unutrašnje dileme čovjeka koji se smatrao čvrstim u svojoj vjeri(ideološka svijest), ali se našao u situaciji koja mu je pokazala da je ideologija daleko od biti samoga čovjeka
      - na tematskoj razini bavi se sukobom čovjeka i ideologa u liku Ahmeta Nurudina
      - pripovijedanje u 1 licu jd,na početku upoznajemo glavnoga protagonista, dervisa,A. N., a potom se upoznajemo s događajima koji su prethodili njegovoj ispovijesti
      - sastavljen od 16 poglavlja,a uvod svakoga čini jedna misao iz Kuraana
      - pisan lirsko-meditativnim stilom, u središtu je introspekcija glavnoga lika

## SOCIJALISTICKI REALIZAM(SOCREALIZAM)

- javlja se nakon okt. Revolucije u Sovj. S.
- u duhu realizma, ideološka poruka "prdeteska proza"
- kolektivizam, moderne teme, nema analitičnosti društva
- Maksim Gorki- Mati, Mihail Aleksandrovič Solohov "Tihi Don"

## ANTIDRAMA

- javlja se Francuskoj 1950 ih
- suprostavljanje tradicionalnoj drami(nema radnje, karaktera, dijaloga)
- E. Ionesco, S. Beckett
- teme: otuđenje i nemogućnost istinske ljudske komunikacije
- 1. antikomad 1950 Celava pjevacica
- osjećaj besmislenosti svijeta i života->teatar apsurda
- tematika: otuđenost među ljudima, nemogućnost komunikacije, nesporazumi, uzaludno čekanje, banalnost, svakodnevne, propadanje, dehumanizacija
- tragedija jezika:materijalizacija apsurda u jeziku
- tragicna farsa(Ionesco)
- likovi: društveni otpadnici(Beckett)
- antidrama:-detormirana ljudska bica, nemotivirane akcije, besmislene recenice
- prijelom-izbacivanje realizma, reakcija na Ibsena i Čehova
- autori žele izraziti osobni pogled na svijet- na najjednostavniji način
- ne prenosi poruku, katarzu(kada treba prenjeti poruku->farsa("Stolice"))
- korijeni nove drame: filozofija egzistencijalizma i fil. Absurda, razapeta između 2 civilizacije(buržoansko-demokratske i socijalističke)
- čovjek pati, usamljen,sam
- ne prenosi poruku, otvara pitanja, nema odgovora(čovjek pati)
- groteskno smjesna

- **EUGENE IONESCO**

- antidrame: Celava pjevacica, Lekcija, Stolice, Nosorog
- Kazališni eseji: Biljeske i protubiljeske
  - Celava pjevacica
    - učio engleski na njoj, jezik kliseja
    - tragedija jezika: apsurd, simptom dehumaniziranih ljudskih odnosa i degradacije istinskih vrijednosti, svaki se jezik izlize, posljedica je inflacije jezika, zadatak umjetnika da ukaze na ograničenost i nedostatke jezika
    - gđa. I gospo. Smith, kontradiktorna radnja
    - stanje jezika =isprznost ljudskog duha, nedostatak identiteta
    - zamjenjivanje 2 obitelji-nedostatak indetiteta
    - besmisleost života, čovjek rob navika(apsurd života), ponavljanje navika
    - materijalizacija apsurd- tragedija jezika
  - STOLICE
    - tragicna farsa-zanr, tragicnost postojanja, tragedija lišena velicine i pompe
    - apsurdne nelogične situacije-pusti otok, sami, nevidljivi ljudi, imaginarne situacije
    - groteskne situacije, spajanje tragicnoga, grotesknoga i komicnoga-tragicna farsa
    - tematika-tematski slojevi-stolice,samoca, otuđenost, slika apsurdnoga ispraznoga neosmišljenoga života, nemogućnost komunikacije, nepostojanje poruke(nedostatak istine/bit)
    - stilski postupci: pozivanje na druge tekstove=intertekstualnost(Zivio car-V. Hugo)
    - apsurdnost jezika, besmilena razgovor
    - Stari i Stara-antijunaci-nisu karakteri(antikarakter)
    - predstava u predstavi

- Samuel Beckett

- drame: Svrsetak igre, O divni vani, U očekivanju Godota
- romani: Murphy, Molloy

#### ■ U OCEKIVANJU GODOTA

- Beckettova vizija svijeta mracna i pesimistična, atmosfera proživljene tragedije, rata
- Beckettovi likovi (antijunaci, pozitivni-ustrajnost)-parovi, svi pare jer su zarobljeni u tragediji postojanja, društveni otpadnici, nemaju individualna obilježja, dehumanizacija čovjeka, klikovi, gigovi, mehanicnost
- Estragon-instiktivni prirodni
- Vladimir-sklon filozofiranju, produbljenje mehanicke integracije, emocionalno-mentalni aspekt
- Lucky-rob na povodcu, mentalno retardiran
- dječak-djeci vjerujemo-poruka Godota
- igra s cipelom i sesijom-apsurdne radnje
- Pozzo svoja ponasanja opravdava slučajnosti-Lukyu se negiraju sva prava
- sve se ponavlja (osim stabla-procvjeta)-mehanicno ponavljanje (povjesti)
- tema: besmislenost i apsurdnost življenja
- Estragon i Vladimir, Lucky i Pozzo-suzivot tezak zbog karaktera ali mora egzistirati
- tragična farsa-razbijanje obranske iluzije-prikazivanje apsurdne slobodnije
- simbolika u djelu: Slika pjeska-teret od kojeg se ne odvajamo, sastavni dio svih nas, otežava življenje (banalnost)  
Slika stabla-nema promjena, procvjeta-"dolazak Godota"
- Godot-čekanje smisla i svrhe i promjena, uzaludno čekanje-banalnost
- ustrajnost u čekanju=nada

Aristotel-poistovjećivanje s likom, katarza, razvijeni karakteri, istaknuti, dramski sukob-izrazaj karaktera

#### Epski teatar

- nije cilj poistovjećivanje, kritički stav prema društvenim političkim pojavama
- temelj na događaju (likovi kao preporučavaju događaj)
- zeli potaknuti na djelovanje (efekt začudenosti)
- obraćaju se publici, komentiraju didaskalije

- netipicni postupci likova, drustvena anomalija
- odnos prema međunarodnome totalitarizmu
- nema vrhunca, zapltdta, dram. Napetosti, prica na epski nacin, drustveno angazirano kazaliste
- efekt zacudenosti -najvaznije sredstvo razaranja scenske iluzije i te da su svijet i drustvo nepromjenjivi, poticanje na razmisljanje, glumac se distancira od likaa ne uzivljava

| Dramski oblik kazalista  | Epski oblik kazalista  |
|--|--|
| Pozornica utjelovljuje događaj, prizor proizlazi iz prizora  | Na pozornici se prikazuje pripovjeda događaj, prizori se osamostaljuju   |
| Dramska napetost, jedan od najvaznijih elemenata   | Dramska napetost izostaje(nema zapleta, radnja unaprije poznata, prekida se pripovjedacevim komentarima i pjesmama)  |
| Scenska glazba prati radnju, iluzionističko kretanje, sugestivno kazliste  | Songovi se prekidaju i komentiraju radnju, kazaliste razbija iluziju, argumentirano kazaliste  |
| Od glumaca i gledatelja trazi se uzivljavanje: glumac se uzivljava u ulogu, gledatelj u lik, radnju, potice ga se da osjeca i da se ukljuci u akciju | Od glumaca i gledatelja se trazi da se distanciraju: glumac od uloge, gledatelj se ne indetificira s likom, promatrač radnje, potice ga se na spoznaje i odluke, budi mu se sposobnost za akciju |
| Pretpostavka: covjek i svijet su nepromjenjivi   | Promjenjivi su   |

- Bertolt Brecht
  - drama s elementima ekspresionizma: Baal, Opera za tri grosa-kritika drustva
  - didakticke i antifasisticke drame: Onaj koji je govorio da i onaj koji je govorio ne, Uzas i bijeda Treceg Reicha
  - Velike drame: Zivot Galilejev, Majka Courage i njezina djec, Dobri covjek iz Secuana, Kavkaski krug kredom
    - MAJKA COURAGE I NJEZINA DJECA
      - nema cinova, nizu se scene-kako se nesto dogodilo, epske scene
      - zeli prikazati scene poput ulicnog prizora
      - drama djeluje na razum
      - prikazati nesto poznato na nepoznat nacin-efekt zacudenosti(u efekt)
      - tema: rat protestanata i katolika
      - antiratna drama, Katrin-sucutnost
      - Katrinino upozoravanje-Brecht upozorava na rat
      - "Rat je poput kockanja, ne zna se tko ce dobiti ali svi gube"
      - progresne procjene vode u katastrofu
      - Majka-nagon za prezivljavanje i majcinski nagon
      - simbolika- Njemacke i dehumaniziranog covjecanstva, ratnog profiterstva, materijalnog i uma,bubanj(Brecht i Katrin)

# ***HRVATSKA KNJIZEVNOST 20. STOLJECA***

Hrvatska knjizevnost od 1914-1952 g.

Ugledaju se na A. G. Matosa i Vidrica

Ekspresionizam-Antun Branko Simic

Krleza poveznica-ekspresivni i socijalno angazirane knjizevnosti

Hrvatska mlada lirika- A. G. Matos i V. Vidric 1914

Casopisi: Kokot-Ulderiko Donadini 1916-pubuna

Vijavica(1917)-Antun Branko Simic->Juris(1919)

Pamen(1919)-Miroslav Krleza, August Cesaric

Prvo razdoblje(1914-1928)-ekspresionizam, A. B. Simic, Krleza

Drugo razdoblje(1928-1952)-socijalnu angazirana knjizevnost, Krleza, Ujevic, Dobrisa Cesaric,

Dragutin Tadijanovic, I. G. Kovacic, Mate Balota

Hrvatska mlada lirika-duh poetike hrv. moderne(kult ljepote, forme)

- Antun Branko Simic
  - avangarda-hrv. Ekspresionizam(1914-28)
  - nemir, tjeskoba, krik, odgovor na stanje, autonomnost boja
  - pobuna protiv kulta ljepote, antimimeticko nacelo, ekspresija
  - Zbirka pjesama "Preobrazenja" 1920
  - uveo slobacan stih u hrv pjesnistvo(graficki raspored)
  - pojednostavio(sazeo)izraz=racionalizacija stiha, ogoljenost rjeci
  - zacetnik pomovnog pjesnistva-osnovna odluka misaonost
  - tematski krugovi Simicevog izraza:
    1. kozmicki ekspresionizam-covjek, zivot, prolaznost
    2. umjetnicko stvaranje
    3. zavicajne teme-Hercegovina
    4. Socijalne teme(siromasi-ciklus)
    5. smrti-besmislenost
    6. intimne teme
  - ljubav i smrt dominantne teme
    - Preobrazenja-zbirka
      - naslov: preobrazba u stvarnosti u pjesnikovoj nutrini( unutarnjem duhovnom svijetu) i izrazavanje nove, preobrazene pjesnikove stvarnosti u pjesnikovoj odstvarenjoj stvarnosti
      - 1 zbirka s slobodnim stigom
      - preobrazena stvarnost izrazena novim, cesto apstraktnim slikama
      - teme: Bog(odnos), ljubav, smrt, tijelo, pjesnistvo
      - "Umjetnost se otkirva u ekspresionistu, ne u ljepoti"
      - Obiljezja sazet izraz-racionaliziran, dojam krika, uloga boja, slobodan stih, nema interpunkcije, graficki izgled-upotpunjuje
    - Pjesnici
      - programatska pjesma-ono sto je htio zbirkom, preobrazba, postizanje ekspresinizma)
      - pjesnik sve vidi, sve uocava
      - zvijezda-treptanje(svjetlost/vjecna)-nesigurnost
      - glavni motivi pjesnici i svijet
      - metafore-cudenje(odstvarenje stvari, pjesnici, reagiranje, zamjecivanje, uocavanje promjena, preobrazenje stvarnosti u novu visu stvarnost tj pjesnistvo)/cutanje(svijet

- sinstezija-osjet vida i sluha, osjeljivost, umjetnicko uho
- vjечно treptanje-sjaj, život ali i nesigurnost, alternativnost
- cutanje-svijet-ravnodusnost(sutnja)-kozmička tisiina, pasivnost
- pj. jezik-kontrast, metafore, sinstezija
- nema interpukcije, nejednake strofe i stihovi-slobodni stih
- sazet izraz, racionalan, nema opisivanja
- tematski krug-kozmički ekspresionizam
- egzistencijalizam-tema življenja(ne toliko važna)
- **MOJA PREOBRAZENJA**
  - programatska pjesma
  - "ja pjevam sebe"- u pjesmi preobrazava svoju sudbinu, materijalna stvarnost u ekspresiji, smisao njegovog njuarnje poziva
  - kontrast-noc/jutro(unutar njega), umirem/uskrsnem, mijene/zvijezda, crne/kristalne
  - stalne mijene u pjesniku-preobrazba covjekova duha
  - on se mora stalno cuditi i stvarati-mora biti posebniiji od ostalih koji ne vide druge dimenzije
  - zbog potrebe umjetnosti stvaranja-prozivljava nemir
  - preobrazavaju svijet ali i sebe
  - on zeli smrt(mir) ali svejedno ce sjati(umjetnost djela vjecna)
  - živjeti preko svoje poezije, težnja za stalnoscu i vjecnoscu
  - ekspresionisticki osjecaji-nemir(težina poziva), napetost, krik
  - pj. figure: kontrast, metafora, epiteti, hiperbola, anafora, prekoracenje, aliteracija, asonanca
  - pj. slike: nisu kao ostale, crne, bezdane noci, ja pjevam sebe
- **HERCEGOVINA**
  - značajna, pjezazna(prividna i stvarna tema, pejzaz ogledalo osjecaja)
  - boje-glavno sredstvo iskazivanja, "plav od sutovanj"- pjesnik plave boje=SI mic, simbolika, "krvlju namrljana slikanja" opeka, crvena, "crni vlak/život" tama, "bijeli prozori"
  - vizualna slika/osjetilna stvarnost-zavicaj, livada, mlin, brezulju, stabla, ljudi, preobrazaj u ekspresiju
  - plava-melankolija, osamljenost, ceznja za otkirvanje tajanstvenoga
  - crvena-muka, nemir, krv
  - crna- tamnija strana života
  - bijela-nada, sreća, rijetki sretni trenuci
  - "tamna noc i bijeli prozori"-kontrast; odnos sreće i nesreće
  - kontrast, ekspresionizam-osamljenost, nemoc, krik=vlak
  - kolorizam, sinestezija, slobodan stih
  - racionalizam izraza duhuovna stvarnost
  - "ja koracam polako"-polako spoznaje stvarnost
- **POVRATAK**
  - melankolicnost, ne pojavljuje se žena, krik
  - prisjecanje velikih starijih trenutaka
  - vjecna ljubav, neprestano joj se vraca, ona je sveprisutna
  - ljubav se preobrazava u sve sto nju okružuje
  - ljubav ne trazi nista od njega
  - ljubav ga vini svecanim-otvaraju mu se nove dimenzije
- **OPOMENA**
  - glavni motivi covjek i zvijezda
  - odnos ici ispod zvijezda-živjeti i smrt-rastajanje od zvijezda-treptanje



- "čovjece pazi da ne ides malen ispod zvijezda"-da ne zivis besmiselnim zivotom
  - "blaga svjetlost zvijezda"-duhovna ispunjenost(pobjedna na prolaznoscu) i ljepota zivot
  - opomena-vokativ-obracenje, imperativ, uskliknik
  - kontrast-prah/zvijezda
  - simicevi najcesci kontrasti: svjetlo/tama, zivot/nistavilo, besmislenost/smislenost, ispunjen zivot/nistav zivot
- "Smrt i ja" "Smrt"
  - smrt raste u nama
  - smrt posve normalna, vazna
- Ciklus o siromasima
  - 1920-1920, socijalni motivi
  - 7. pjesama: Siromasi, Sunce siromaha, Pogled siromaha, Rucak siromaha, Siromasi koji jedu od podne do podne, Siromahu, Post Scriptum
- MIROSLAV KRLEZA
  - prvo dijelo-Legenda 1914(prekretnica)//zadnje – Zastave
  - 1. poezija-Pan, 3 simfonije(impresionizam, simbolisticka obiljezja  
Pjesme I,II,III, Lirika(ratna lirika, ekspresionizam)  
Knjiga pjesama, Knjiga lirike, Simfonije, Pjesme u tmini(meduratna stv.)  
Balade Petrice Kerempuha
  - 2. novele- Hrvatski bog Mars-antiratne novele, tragicni likovi hrv. Domobrani  
Novele-malogradani iz Zg, intelektualci-kraj tragican  
Glembajevski ciklus-Glembay
  - 3. Drame-simbolisticko ekspresionisticka-Legenda, Maskerata, Kraljevo, Kristofor Kolumbo, / Michelangelo Buonarroti, Adam i Eva(ciklus legendi 14-19)  
ekspresionisticko realisticka-Gaalacija(U logoru), Vucjak, Golgota(18-23- scenski realizam)  
Psiholoska-u agoniji, G. Glembajevi, Leda(26-30)  
Artej-posljedna obrana(1959)
  - 4. roman-Tri kavalira gospodice Melanije, Vrazji otok-linearna naracija  
Povratak Filipa Latinovica  
Na rubu pameti-roman lika  
Banket u blitvi-roman ideja
  - 5. eseji-Eseji, Europa danas, Deset krvavih godina, Moj obracun s njima, Izlet u Rusiju, Dnevnik
- Snijeg
  - dio pjesnickog cikluca Pjesme o rezignaciji(1919-1921)
  - boje-siva boja-nestajanje, zivot bez radosti(ugrozenost ljudskih bica)
  - ekspresionisticka lirika M.K. 4 pj. Zbirke 1918 i 1919
  - 2 skupine motiva pejzaz i covjeka-dozivljavajući
  - "Ja hodam i..." ->ekspresionizam
- KRALJEVO
  - elementi ekspresionisticke drame:
    1. masovne scene-kaoticnost likova, prozimanje zivih i mrtvih, vika, vlava, tuca, istovremenost, naglasena dinamika(brza izmjenascena)
    2. Izoblicen prikaz stvarnosti-Janez-lik mrtvaca
    3. Vaznost boja i zvukova
    4. Simbolika likova i situacija
  - Tema: sablasna, kaoticna vizija svijeta uoce 1 svjetskog rata

- simbolika-Janez=postojanje sentimentalne ljubavi(u ovom svijetu ispada smjesna Anka-fatalna zena, naglasene tjelesnosti Hercules-sirova snaga, nekortizam Stijef-glas razuma
- 1. cin kraljevski sajam, Zagreb 1915 nastala
- Kompozicija: 2 djela(1 dio sajam glasovi, 2 dio sudbina pojedinačnih likova-kompozicijsko nacelo-krug-brisu se granice sad/proslost, zivot/smrt)
- Odnosi. Stijef-Janey(lice i naličje zivota), Anka-Janez(dijalog zivota i smrti), Janez- Hercules(Slabost-snaga)
- scenska simultanizam-kaoticnost
- groteska, drustvo koje srlja u rat(metafora)
- vrsta: scenska groteska, kvantitativna drama, ekspresionistick
- **BARAKA 5B**
  - rat nosi samo unistenja, nemir, stetu mat., nista dobro
  - zbirka novela Hrvatski Bog Mars
  - ekspresionisticka novela, antiratna tematika
  - elementi dram: zvucni efekt, dinamika-doprinos ekspresiji
  - likovi: student Vidovic, grof Maksimilijan Axelrode(ne brine za ljude)
  - 2 masovne scene-pijanka(kaos), mimohod(beznacajan)
  - bijela boja-transparentnost(na njoj pokazati sto ne valja, plahte)
  - stilski elementi: ekspresionizam-krikovi ranjavanja, raspadanje, rat, dehumanizacija
    - Naturalizam- prikaz bioloskog covjeka, opis rana, covjek =zivotnje
    - Realizam-opis prostora, pojedinac proti svijeta(Vidovic), psiholoska karakterizacija(Vidovic, grof)
  - Tematika-antiranta, prikaz okrutnih i nehumanih strana rata
  - Simbolika: baraka= grotesni simbol dehumanizacije , grof Axelrade(simbol za ljude koji nemaju opravdanja za svoje odluke-simbol Boga)
  - anonimni ranjenici-hrv. Vojnici pod AustroU. Monarhijom vojskom
  - svecani mimohod-ratni kaos u kojem nema uzroka(vrhunac bestidnosti i okrutnosti prema ranjenima)
  - student Vidovic-hrv. Student, intelektualac koji je bacen u ralje rata
  - ciklus novela: Sudbine hrv vonjika-nemaju nikakve znacajke(bore se-dobri, nesposobni-smrt cekaju)
    - detalaj prikaz, pojedinac-kolektiv
  - sve je svedeno na osjetilne podrazaje(ekspresija boli-vika)
  - bol kao da je personificirana-grimasa boli-grotesno
  - nokturalni efekti-besmislenost-nered, kaos , tragikomicna
  - simbolika: vojna bolnica simbol demoralizirane i obezglavljenje AUM, baraka 5b-agonija naroda zatocenih u AUM
- **HRVATSKI BOG MARS**
  - zbirka Krlezinih antiratnih novela, 7 novela
  - naslov-ironija; mars nije hrv bog vec su hrvati u njegovoj vlasti jer ginu za AUM
  - stilska obilježja-realisticno pripovjedanje, naturalisticki opisi stradavanja, ekspresionisticki stil u slikanju masovnih scena i simbolika, ironija i groteska
- **BALADE PETRICE KEREMPUHA**
  - Petrica Kerempuh-zagorski lakrdijas, mudro/satiricno primjecuje nepravde, prikazuje sudbinu, koristi crni humor, narodna usmena knjizevnost(Pomet)
  - naslov-balade-tragicno-Kerempuh lakrdijas
  - uzor: Matjaz grabancijas djak(Titus Brezovacki); Pomet
  - spajanje tragicnoga tona i komicnosti-antibalada(ironija, satira, crni humor)

- zbirka pjesama
- tema: slika tragicne povjesti hrv naroda i sudbina maloga obicnog covjeka(kaoticnost drustva)
- Khevenhiller
  - 1 strofa rezignacija-prihvatanje stvarnosti
  - vizija položaja hrv. Tijekom povijesti, prikazuje mentalitet hrv naroda
  - fatalizam-vjervanje da je sudbina iznad nas tj da se ne može promijeniti
- V MEGLI
  - tragica tema
  - važnost magle, krv, izgubljeni zivoti
  - svejednost, kajkavski rjecnici
  - lirski subjekt-hrv. Seljak
  - stilska obilježena baroknom kicenoscu
- Predgovor podravskim motivima krste Hegedusica
  - esej, razmatranje pojma ljepote
  - borba protiv ulitarista, sukob na knj. Ljevici
  - umjetnost ne može bez estetike
- Gospoda Glembajevi
  - "Mutno je sve to u nama"-obiteljski odnosi, financijska prošlost, način stjecanja novca, tendencija samoubojstvu, općenito glembajevska priroda
  - tema: financijska i moralna propast Glembajeva
  - Barboczyjeva legenda: "Svi su G. Ubojice i varalice", G ubio, uzeo novce, bogat nova
  - Svi potomci Glembaja opterećeni legendom-necista krv, odnos zivotinjeske prirode
  - priholoska drama(pokazuje sve one ugledne građane koji se bogate neposteno i kasnije održavaju taj put) s elementima socijalne drame
  - skrojevič-nisu svi bogati, ali se tako ponasaju
  - 1. cin-motiv povratka u zavijac-pojedinač(Leon) koji nije uklopljen u obitelj, nema iste povode kao ostatak ob., Leon realan i razuman, otkriva istinu ostalima(mimohod slično slavlju)
  - 2. cin -sukob unutar lika->Leon
  - dramski sukobi-prethode mu promjene u prirodi(oluja, grmljavina), važnost scene i zvukova,Leon, Sildeberbran, Ignjat, barunica
  - Leon-Ignjat-slikar, umjetnik//bankar- uberpant(previše napet, ne osjeća se udobno, ugled mu nije bitan), Danielli-pravi plemići, sličnost oca i sina(prikrivanje istine-bjezanje laži, hladnoća odnosa), pljuska(razdor, nagon zivotinjski Ignjat), Ignjat posjedovati da stvaranje ne, unutarnji sukob u Leonu(glembajevska strana i Daniellivska-nagon, tjelesnost, animalnost-razum, duhovno, ljudsko)
  - ne možemo pobjeći od gena-ubojstvo na kraju
  - Leon živi u prividu da može pobjeći od Glembajevske prirode
  - zadnji cin razjasnio mutno i Leonu
  - podvojenost između ljubavi:
    - Angelike-pokriva se, skromna, intelekt, duhovna, intelektualna ljubav, mirnoca,Beatrice, jedina drugačija, razum sklad unutarnje i vanjske ljepote
    - Barunice Castelli-tjelesnost, fatalna žena, nagon, izražena seksualnost, grabljivost za novce i slavom, hladnoća(sporvod), nemoral, putenost, raskos, dio mutnoga u Glembajevima
  - kidanje posmrtnog maske-bjezanje

- dramski ciklus o Glembajevima-G. Glembajevi, Led, U agoniji
- suzaccanjem prostora i vremena-pozornost na odnosima, psiholoska prozivljavanja
- Glembajevi od medumurskih seljaka, ubojica do plemstva(slom AUM-simbolika)
- psiholoski produbljeni likovi-parovi
- Leonov lik poveznica svih djelova drame
- stilska obiljezja: klasicna dramska struktura( 3 jedinstvo), dramska napetost rezultat dram. Sukoba, scenski psiholoski realizam(rast dramske napetosti), govorna karakterizacija(njem jezik), naturalisticka obiljezja, vrsta psiholoske drame

#### ■ POVRATAK FILIPA LATINOVICA

- povrtaka=Leonov povrataka- sve ostalo isto
- moderni hrvatski roman
- pojedinac iskorjenjen iz svijeta(mrzi Eu)
- vraća se da nađe odgovor u prošlosti
- egzistencijalizam-identitet, samospoznaja
- tema povratka-teznja za samospoznajom
- gubi moć izrazavanja-slikanja
- ekspresionizam-ogorcenost kulturom, nemocan, tjeskoba zbog nedoumice(otac)
- boja iznimno važna-svoj svijet, sica-nemirna podsvjest
- egzistencijalisticka tema-teznja za samospoznajom
- umjetnost-ekspresionist-fouvist(boje), slikarstvo-prikaz svijesti
- socijalna tema-malograđani lopovi
- slikanje majke-ogoljevanje, prikazivanje istine
- majka-stvaranje iluzije, skrivanje-odjeca, sminka, izvor problema
- Kyriagates??-tjelesnost, racionalnosti, Filipov alter ego, želi da Filip prizna da covjek može samo prezivljavati(zivotinjska)
- nemir, melankolicnost
- 1. hrv moderni roman-podsvjest lika, povratak traganje
- realistički elementi -socijalna tematika (glembajevstina)
- 2. djela-1 dio retrospekcija, 2 dio koštanjevačka sredina

Modernisticka tehnika:

1. analiticka introspekcija-radnja u svijest lika, podsvjest, sjećanja
2. subjektivno vrijeme-ispreplivu prošlost i sadasnost-simultavni niz
3. izravni unutarnji monolog i neupravni upr. Govor- istovremenost 2 glasa
4. asocijativna tehnika-vanjski poticaji, sjećanje
5. esecistički djelovi-esecijisticke digresije

#### • IVO ANDRIC

- hrvatski ekspresionizam, Nobelova nagrada, politicki uključen
- spaja modernisticke elemente povijest(pojedinačna subina-kolektivna subina)
- Poezija- hrv. Mlada lirika 1914(1. hrv antologijska zbirka ekspresionisticke lirike=, zbirke pjesama, lirske proze(*Ex Porto, Nemir*), pesimizam, tjeskoba, usamljenost, hrv. Ekspresionizam
- 1. stvaralacka faza-do 1920, poezija, hrv. Mlada lirika(AG Matos) i impresionizam, pesimizam, obiljezja tjeskoba, usamljenost, strah, oslobođenje cvrstih formi
- 2. faza-nakon 1920, proza, obiljezja: rodna Bosna, prošlost tur, fabula u 2 planu, sudbina=povijest i dolje djela
- novele: Put Alije Derzeleza, Prica o vezirovom slonu, prica o kmetu Sinuanu,

PodGrabicem, Ljubav u kasali, Ankina vremena, Most na Zepi

- romani: Na drini cupnija, Travnicka hronika, Gospodice, Prokleta avlija
- eseji: Goya, Razgovor s Goyom

■ JADNI NEMIRI

- mocni motivi-kraj, smrt(nocturno)
- motivi smrti: pokop, zvona, lijes, crv
- popodne-pojava tjeskobe zbog neizvjesnosti
- sjenka -najava tame/smrti
- popodne-priblizavanje smrti, neizjesnost, tjeskoba
- tezi da nakon smrti nesto dobro ostane, dobro popodne-pojava
- dobiti ce jedino histericna zvona i hranu za crve
- ironizira slavu-zvono, crv, konvencionalni nacini pokapanja
- stotina lazi-lazno je pokusava ucinit zivot vrijednim, ali dolazi samo smrt
- beznade, anafora
- svjestan je uzaludnosti nadanja i prihvaca to-pobjeda
- prica pricu-narativnost, prihvacenje rezignacije

■ EPILOG

- pjesma u prozi, dijaloska forma pjesme
- ljeto-spoznaja , doba zrelosti
- vidjeti-neposredno dozivjeti , vjecna je priroda nebo, zemlja
- zivot prolazan kao i covjek
- antiteza-ljubav i glas-tjelesno// duhovno, duhovno nije dovoljno da bi prezivjeli, nuznost zadovoljavanja ovih potreba
- zivot je slaganje na koje nas zavaravaju, varka na varku, snovi na snove
- idem da zivim-prihvacenje realnosti, shvaca kakav je zivot, on to spoznaje
- usnuti-spavati,ne zeli zivjeti od snova, varki, od bolje mudrosti
- zivjeti-prihvacati stvarnost; sazrijevati-ne oslanjati se na snove, ljubav..
- lik oca-glas u nama, poticaj na spoznaju
- sin pravo ja-dijete u nama